

Kuusisto

Historia, taide ja luonto

Kuusisto – Historia, taide ja luonto

Ainutlaatuinen Kuusisto – kiehtovaa historiaa henkivät rauniot, aikalaistaidetta ja vähän villimpääkin lähiluontoa. Itäisen Kuusiston kulttuurihistoriallisella alueella yhdistyy historian havina ja tulevaisuuden tuulet. Kulttuurihistoriallisessa maisemassa mieli rauhoittuu ja aika pysähtyy luonnon, upeiden maisemien, taiteen ja kulttuurin äärellä. Muista tarkistaa ajankohtaiset tiedot eri toimijoiden virallisilta verkkosivuilta.

Kuusiston piispanlinnan raunioiden sijainti

Kuusiston piispanlinnan rauniot sijaitsevat Kaarinassa, Saariston Rengastien kupeessa.

Osoite: Linnanraunioentie 633, Kaarina

Etäisyydet:

- Kaarinan keskusta 9 km
- Turku 17 km
- Parainen 19 km
- Helsinki 169 km

Kuusiston piispanlinnaa alueineen ja Kappelinmäen luontopolkua hoitaa ja sen toiminnasta vastaa Metsähallitus, p. 040 163 6200.

Kuusiston kartanon aluetta hoitaa Senaatti-kiinteistöt, p. 040 352 2248.

Alueen toimijat

Metsähallitus

www.metsa.fi • www.luontoon.fi/kuusisto

Kaarinan kaupungin kulttuuri- ja kirjastopalvelut

www.kaarina.fi/fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika

Facebook: @kaarinankulttuurijakirjastot • Instagram: @kaarinankulttuuripalvelut

Kuusiston Taidekartano

Linnanraunioentie 577, Kuusisto

www.kuusistontaidekartano.fi

Facebook: @KuusistonTaidekartano • Instagram: @kartanogram

Kaarinan oppaat ry

www.visitkaarina.fi • kaarinanoppaat@gmail.com

Julkaisija: Kaarinan kaupungin kulttuuripalvelut,
Lautakunnankatu 1, 20780 Kaarina

Toimitus: Emma-Liina Sutinen, Tove Forssell

Ulkoasu ja taitto: Anri Veston

Paino: Painotalo Painola

Painos ja määrä: Uud. p. 2025, 1000 kpl

HISTORIA

Lyhyesti

Kuusiston linnanrauniot on ainutlaatuinen käyntikohde Kuusiston itäpäässä. Se on ainoa Suomessa sijainnut katolinen piispanlinna. Piispanlinna toimi katolisten piispojen turvapaikkana keskiajan levottomissa oloissa. Linna oli käytössä 1200-luvun lopulta vuoteen 1528. Se oli katolisen kirkon kartanoista suurin, jonka alaisuudessa oli 80 maatilaa. Viimeinen koko Suomen hiippakunnan piispa Arvid Kurki pakeni sieltä vuonna 1522, jolloin sen käyttö katolisen kirkon tukikohtana päättyi ja tanskalaiset valloittivat sen vuoden ajaksi pitäen sitä tukikohtanaan.

Kustaa Vaasan joukkojen valloitettua sen takaisin, jäi linna odottamaan tyhjänä tuomiotaan. Kustaa Vaasa määräsi linnan purettavaksi vuonna

1528. Piispanlinnan kohtaloksi muodostui uskonpuhdistuksen saapuminen maahamme.

Kuusiston piispanlinnaa on rakennettu monessa eri vaiheessa. Jo vuonna 1295 sieltä päivättiin ensimmäinen piispan kirje. Silloin kallioluodolla oli vielä puinen kartano maan pinnan ollessa 4–5 metriä alempana verrattuna nykyiseen meren pintaan. Kivestä rakentamisen on arvioitu alkaneen vuoden 1318 novgorodilaisten hävityskäynnin jälkeen. Maan nousun vuoksi linnaan rakennettiin kaikkiaan kolme suurta esilinnaa. Tästä johtuen kokonaisuus olikin pinta-alaltaan yksi Suomen suurimmista linnoista.

Raunioita alettiin kaivaa esiin 1870-luvulla. Raunioita on sen jälkeen tutkittu, kunnostettu ja tuettu. Museoviraston vuonna 1985 käynnistämä kunnostusvaihe jatkuu edelleen. Vuodesta 2014 lähtien korjauksia teettää Museoviraston ohjauksessa Metsähallitus. Linnanraunioihin voi tutustua vuoden

ympäri ja pääsy alueelle on maksutonta.

Raunioilla vierailee vuosittain noin 25 000–30 000 kävijää. Paikalle voi tulla niin maalta kuin mereltä käsin. Koska koko alue on lain suojaamaa muinaisjäännöstä, on majoittuminen kielletty maalla sekä veneessä. Samoin tulentekokielto on voimassa koko linnanraunioiden alueella.

(Lähde: luontoon.fi ja Markku Pohjola)

Mikä on muinaisjäännös?

Lain suojaamat muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Muinaisjäännöksiä löytyy monenlaisista ympäristöistä. Monet muinaisjäännöskohteet ovat mielenkiintoisia vierailukohteita, sillä ne kertovat tarinaa ihmisten elämästä ja toiminnasta historian eri aikoina. (Lähde: Metsähallitus ja Museovirasto)

Muinaismuistolaki suojelee muinaisjäännösalueita. Ilman lain nojalla annettua lupaa kukaan ei saa esimerkiksi kaivaa, peittää, purkaa, vahingoittaa tai muuttaa millään tavoin muinaisjäännösalueita. Muinaismuistolailla pyritään turvaamaan muinaisjäännös sekä sen sisältämä tieto menneisyyden ihmisen elämästä. (Lähde: Museovirasto)

Metsähallituslain mukaan kulttuuriomaisuuden vaaliminen kuuluu Metsähallituksen julkisiin hallinto-tehtäviin. Metsähallituksen Luontopalvelut hoitaa perinnemaisemia hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaisesti ympäristöministeriön ohjauksessa sekä rakennuksia ja muinaisjäännösalueita yhteistyössä museoviranomaisten kanssa. (Lähde: Metsähallitus)

Huomioita vierailuun Kuusiston piispanlinnan raunioilla

Kuusiston linnanraunion alueella saa:

- syödä omia eväitä
- ulkoilla koiran kanssa
- saapua paikalle pyörällä tai veneellä

Kuusiston linnanraunion alueella EI saa:

- tehdä tulta tai grillata
- jättää roskia alueelle
- leiriytyä

Muistathan myös:

- pitää koiran kytkettynä
- viedä roskat roskiin
- siivota mahdolliset jätökset

Piispanlinnan raunioilla sijaitsevat WC-tilat ovat auki vain kesäkaudella.

Tarkista ajankohtaiset tiedot alueen palveluista osoitteesta: luontoon.fi/kohteet/kuusiston-linna

TAIDE

Kuusiston Taidekartano

Kuusiston Taidekartano rakentaa pitkäjänteisesti, kulttuurihistoriallisesti ja luonnonarvoiltaan arvokkaan Kuusiston saaren kärjen ja aikalaistaiteen välille tasavertaista, ihmettelemiseen kannustavaa, tieteestäkin ammentavaa vuoropuhelua – ihan omaansa myös ekologisten ja eettisten arvojen pohjalta. Taidekartano koskettaa tuoksuna, lintujen lauluna, muotona, valon, viivan ja värin tietona, kiireettömän löytämisen riemuna, makuna, hiljaisuutena, ison tammen varjona ja kannustaa näkemään – myös eläimen katseen.

Yli vuosikymmenen ajan lähes 300-vuotias Kuusiston kartano on elänyt aikalaistaiteen kautta kohti tulevaa. Yksityinen Kuusiston Taidekartano on aikalaistaiteen näyttelytila, jossa hiljaisuus, askelista kuluneet lankkulattiat, ikkunoista pilkistävä meri ja kulttuurimaisema omenatarhoineen saavat kiireisenkin kävijän rauhoittumaan. Ikkunoista tulvivassa luonnon valossa teosten, kartanon ja kävijän suhde muotoutuu tavalla, joka ei koskaan ole samanlainen.

Puuveistospuutarha

Kartanon pihapiirissä, Linnan-rauniontien molemmin puolin levittäytyy laaja, julkinen, aina avoina oleva puuveistuskokoelma, Taidekartanon Puuveistospuutarha. Luonnonolojen ja ajan vaikutukset saavat näkyä veistoksissa. Avoimen taivaan alla eri puulajeista tehdyt teokset elävät vuosien saatossa eri tavoin, värein ja rakentein, kun moninaiset lahottajat, sienet, jäkälät, sammaleet ja öttiäiset valtaavat teoksia.

Kimmo Peltolan Teen sinut ehjäksi taas, kokoelman 1. teos, on jo pitkälle lahonnut ja haastaa nyt näkemään ehjäksi tekemistä globaalista näkökulmasta. Teosten puuaines on peräisin kartanon mailla vuosia sitten toteutetusta kulttuurimaiseman näkymien esiin perkaamisesta. Puuveistospuutarhassa voi ihailla liki 50 ammattikuvaveistäjän teosta.

Parhaiten puuveistoksiin pääsee tutustumaan aloittamalla kierroksen Taidekartanon aitan luota ja suunntaamalla kulkunsa sitten kartanon hedelmätarhaan. Teoksia löytyy eri puolilta puutarhaa eli kannattaa muistaa kiertää koko kartanorakennus ympäri.

Näyttelyt

Kartanossa järjestetään kesäisin tapahtumia, konsertteja, keskustelutapahtumia ja vaihtuvia näyttelyitä.

Kesäisin järjestettävät Taidekartanon veistoviikot ovat viikon mittainen tapahtuma, jolloin yleisö pääsee seuraamaan järeidenkin tukkien muuttumista kuvanveistäjien osavissa käsissä. Näyttelyt ovat kuratoituja, pitkän taidesuunnitelman mukaisia, useimmiten avoimen teoshaun kautta toteutettuja.

Kartanon keittiössä kultareunaiset kupit odottavat kahvinjanoista

herkuttelijaa. Villikahvilan omista makeista ja suolaisista voi nauttia myös ulkona, ikivanhojen lehtipuiden siimeksessä. Leipomuksiin käytetään oman puutarhan ja lähituottajien satoa. Herkkuja on tarjolla myös vegenä.

Taidekartanolle ei ole pääsymaksua. Taidekartanon ajantasainen ohjelma ja aukioloajat löytyvät kartanon verkkosivuilta sekä sosiaalisen median kanavista. Yhteystiedot löytyvät esitteen etukannesta.

(Aukeaman lähde: Merja Markkula)

LUONTO JA RETKEILY

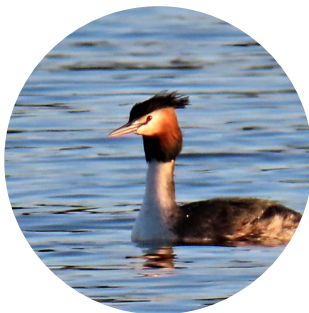
Luonto ja ympäristö

1290-luvun lopulla alkunsa saanut piispanlinna sijaitsi vielä silloin omalla saarellaan, joka oli maankohoamisen myötä hiljalleen kuroutumassa kiinni pääsaareen. Umpeen on sittemmin kuroutunut myös linnasta lounaaseen aiemmin lainehtinut Fiskarinsalmi, joka erotti nykyisen Lyhtyholman alueen pääsaaresta.

Kuusistonlahti ja siihen yhtyvä Piikkiönlahti rantoineen ovat EU:n lintu-direktiivin nojalla suojeltuja alueita ja kuuluvat siten Natura2000-verkostoon. Monimuotoisen pesimälinnustonsa lisäksi alue tunnetaan tärkeänä muutto-lintujen levähdyspaikkana. Vesilintuja ja kahlaajia tavataan koko suojelu-alueella sekä keväisin että syksyisin jopa tuhatmäärin. Kuusiston kärjen rantoja pitkin levittäytyvissä ruovikoissa ja pensaikoissa viihtyvät monet kertut ja kerttuset. Avoimilla rantaniityillä saatat nähdä niittykirvisen ja keltavästäräkin lentonäytöksiä. Niittyjen katajikoissa viihtyvät muun muassa pikkulepinkäinen, punavarpunen ja pensastasku.

Kuusiston linnanraunioalueella sijaitsee kaksi lintutornia. Etelärannalla sijaitsevasta lintutornista käsin voi tarkkailla Fiskarinsuntin ja sen rantaniittyjen linnustoa. Rantavedestä voit bongata esimerkiksi silkkiuikkuja ja nokikanoja. Rantalietteellä ja niittyjen kosteissa osissa viihtyvät puolestaan monet kahlaajat kuten punajalkaviklo ja taivaanvuohi. Toinen lintutorni sijaitsee Fiskarinsuntin pohjukassa, Lyhdyntien varrella, noin 1,5 km ennen linnanraunioita. Muuttolinnut suunnistavat matkallaan usein Kuusistonlahtea pitkin ja monet linnut pysähtyvät levähtämään Fiskarinsuntin mataliin rantavesiin. Lintutorneista voi siten päästä tarkkailemaan muuttolintuja ja nähdä lähietäisyydeltä esimerkiksi jänkäsirriäisiä ja harmaahaikaroita. Silmät kannattaa pitää auki myös taivaalla liihottavien petolintujen varalta, kiikariin voi osua vaikka ruskosuohaukka.

(Lähde: luontoon.fi)

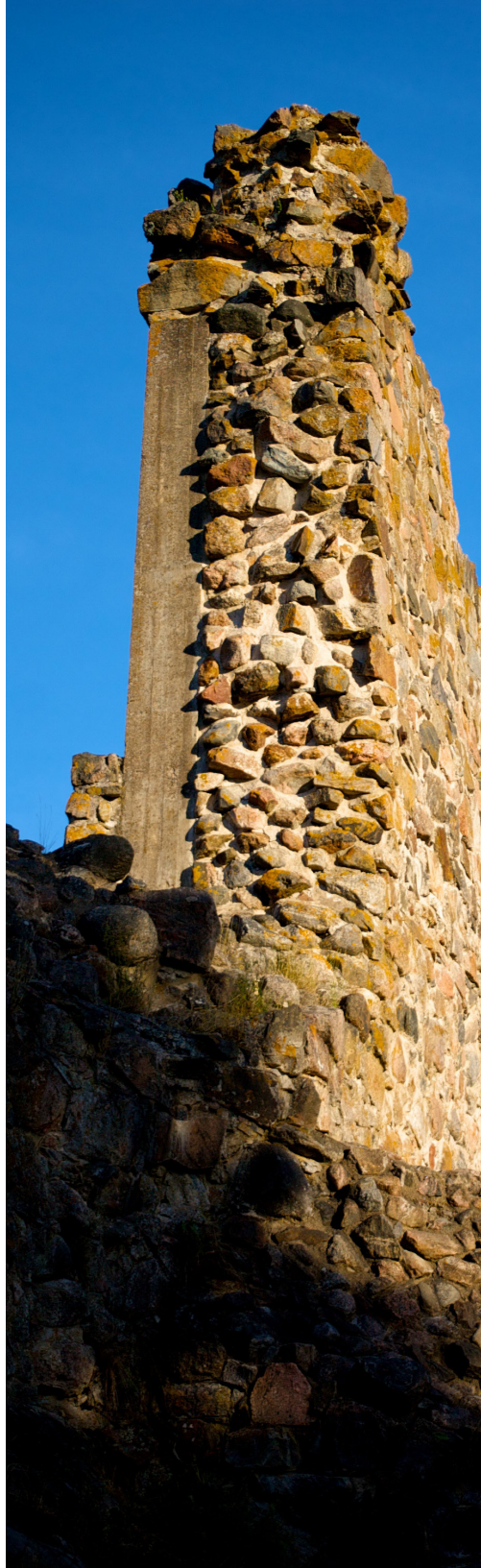
Kappelinmäen luontopolku

Viralliselta parkkipaikalta alkava kulttuuri- ja luontopolku on pituudeltaan 1,7 kilometriä. Polku kiertää puiden katveessa ympyrämuotoisen lenkin. Luontopolku sijaitsee osittain Natura-alueella ja vierailijan tulee pysyä virallisella polulla kasvillisuuden ja maaston kulumisen ehkäisemiseksi.

Kappelinmäellä kasvaa pääosin lehtomaista, iäkästä kuusikkoa, jonka varjossa polku kulkee rannan puoleista rinnettä pitkin. Lähempänä rantaa syysmyrskyt ovat viime vuosina kaataneet mäen jyrkältä pohjoisrinteeltä huomattavan määrän puita ja kaatuneita runkoja on maastossa polun molemmin puolin. Ne on jätetty paikalleen muuttumaan luonnolle arvokkaaksi lahoppuiksi, josta ovat riippuvaisia lukuisat hyönteiset, sammalet, jäkälät ja sienet.

Kaatuneiden kuusien varjosta valoon päässeet koiranheidet, kuusamat ja taikimarjat levittävät keväisin vihreät lehtensä aurinkoa kohti. Loppukesästä pensaat värittävät metsämaisemaa oranssein ja punaisin marjoin. Polun lähestyessä Kuusiston Taidekartanoa kulkija saapuu Kappelinmäen kulttuurilehtoon, maakunnallisesti arvokkaaseen perinnemaisemaan. Keväisin lehto puhkeaa kukkaloistoon sini-, valko- ja keltavuokkojen sekä käenrieskojen, kevätesikkojen ja kiurunkannusten värittäessä metsänpohjaa. Kulttuuri- ja luontopolun varrella voit kesäisin törmätä muun muassa lampaisiin, jotka hoitavat maisemaa luonnollisella tavalla. Luonnoneläimiä ei saa kuitenkaan häiritä eikä laiduntavia eläimiä (lampaat ja naudat) saa ruokkia. Muistathan myös, että koirat on ehdottomasti pidettävä kytkettyinä koko itäisen Kuusiston alueella.

(Lähde: luontoon.fi)

Melonta- ja pyöräreitit

Melonta

Kuusiston-Harvaluodon melonta-reitti on yhteensä 34 kilometriä pitkä. Kuusiston saaren ympäri matkaa kertyy 28 kilometriä. Harvaluodon uimarannalle on Kuusiston reitiltä matkaa 6 kilometriä. Reitti sopii niin aloittelijoille kuin lapsiperheille ja reitiltä löytyy myös haastetta ja pidempiä matkoja kokeneille melojille.

Kuusistonsalmessa, joka sijaitsee Kuusiston saaren pohjoispuolella, melominen sopii hyvin lapsiperheille ja aloittelijoille. Matkaan voi lähteä useammasta paikasta ja etäisyydet ovat lyhyitä. Kokeneemmat melojat voivat taas kiertää koko Kuusiston saaren. Reitti on varsinkin tuulisella säällä vaativa saaren eteläpuolella pitkien välimatkojen takia.

Maihinnousupaikat: Hovirinnan uimaranta (P) – Jukolanranta – Rauhalinnan ranta – Voivalan uimaranta (P) – Raadelman uimaranta (P) – Kuusiston linnanrauniot – Kavalto – Villa Wolax – Kuusiston Kruunu/Kuuslahti (P = pysäköintialue)

Lisävinkkejä monipuoliseen liikku-miseen luonnossa antaa Tammireitit-sivusto. Tammireitteihin kuuluu yhteensä noin 500 kilometriä pyöräily-, patikointi- ja melontareittejä. Reitit kulkevat Kaarinan, Paimion, Liedon ja Sauvon alueella sekä kuntien välisillä yhdysreiteillä. Tammireittien esteettömät kohteet tuovat luonnossa liikkumisen ilon kaikkien ulottuville.

(Lähde: tammireitit.fi)

Pyöräily

Turusta ja Paraisilta on pyöräilyreitti Kuusistoon. Saariston rengastien reitiltä on myös helppo poiketa Kuusiston linnanraunioille. Linnanraunio tie on päällystetty kartanolle asti, mutta siinä ole erillistä pyörätietä. Kuusiston pyöräilyreitti kulkee Kuusiston saarella ohi Kuusiston kirkon. Pyöräilyreitti linnanraunioille on melko tasainen.

(Lähde: tammireitit.fi)

KULTTUURI

Kuusiston kirkko ja kanttorila sekä Pyhän Olavin merireitti

Kuusiston kappeliseurakunta perustettiin vuonna 1653, jonka jälkeen Kuusiston asukkaat rakensivat saarelleen kirkon. 1700-luvun lopussa kirkko oli huonossa kunnossa ja tilalle rakennettiin uusi puukirkko, joka valmistui 1792. Se sijaitsee todennäköisesti ensimmäisen kirkon paikalla. Ensimmäisestä kirkosta säästettiin saarnastuoli sekä sen katos.

Kuusiston kirkko on tyyliltään saaristolaistyylinen lyhytnurkkainen, suorakaiteenmuotoinen hirsirakennus. Kirkko korjattiin uusgoottilaistyyliseksi 1900-luvun taitteessa, jolloin kirkko mm. maalattiin harmaaksi. Rakennus on entisöity 1973-1974, jolloin sen ulkoasu palautettiin mahdollisimman lähelle alkuperäistä.

Kuusiston kirkon pohjoispuolella sijaitsee Kuusiston kanttorila, joka valmistui vuonna 1879 "seisovaksi pikkulasten kouluksi" korvaamaan kiertokoulun. Koulusalin lisäksi rakennuksessa oli kanttorin eli koulunopettajan tupa ja kaksi kamaria. Kouluna rakennus ehti toimia vuoden 1926 syksyyn.

Kanttorila toimi Kuusiston kunnanhuoneena vuoteen 1946, jolloin Kuusisto liitettiin osaksi Kaarinaa ja salista tuli kanttorin asunnon sali. Kanttori muutti 1950-luvun vaihteessa Turkuun ja tämän jälkeen sali kunnostettiin seurakuntasaliksi. Sali jäi kuitenkin ajan kuluessa pois käytöstä ja rakennukseen muutti kirkon suntio perheineen.

Rakennus muutettiin suntion ja hautausmaan työntekijöiden sosiaalitilaksi 1980-luvulla. Sali kunnostettiin kahden miehen talkootyönä ja se otettiin uudelleen käyttöön vuonna 1995. Tilaa on mahdollista vuokrata pieniä perhejuhlia tai kokouksia varten.

Osoite: Linnanraunioentie 157, Kuusisto

(Lähde: turunseurakunnat.fi)

Pyhän Olavin merireitti on pyhiinvaellusreitti, joka kulkee Turusta Ahvenanmaan saariston kautta Ruotsiin, jossa reitti yhdistyy muihin olemassa oleviin Olavinreitteihin. Reitti päättyy Norjan Trondheimiin. Pyhän Olavin merireitti Turusta Grisslehamniin on sekä virallinen Olavinreitti että eurooppalainen kulttuurireitti. Reitin ensimmäinen osuus välillä Turku-Parainen kulkee myös Kuusiston saaren kautta Saariston rengastietä pitkin. (Lähde: stolawwaterway.com)

Tapahtumia

Kuusiston linnanraunioilla järjestetään kesäkaudella erilaisia tapahtumia. Kuusiston Taidekartanon kesää värittävät esimerkiksi konsertit sekä opastetut kierrokset. Kaarinan oppaat järjestävät myös opastettuja kierroksia linnanraunioiden alueelle. Kaarinan musiikkiviikkojen konserttisarja tarjoaa kesän alussa konsertteja Kuusiston kirkossa, Taidekartanolla sekä linnanraunioilla.

Raunioiden alueella laiduntavat kesäisin lampaat ja lehmät. Alueella voi liikkua vapaasti myös eläinten laidunnusaikana. Koirat tulee alueella olla aina kytkettynä, ja erityisesti laidunnusaikana tulee huolehtia, etteivät ne säikytä laiduntavia eläimiä.

ITÄINEN KUUSISTO

PALVELUT

Kuusiston piispanlinnan rauniot sijaitsevat Kuusiston saaren itäosassa. Kuusiston kunta liitettiin osaksi Kaarinan kuntaa vuonna 1946.

Etelässä Kuusisto yhdistyy Turunmaan saaristoon Kirjansalmensillalla, jonka keskeltä alkaa Parainen.

Kuusistossa on tällä hetkellä asukkaita 2279 henkeä (lokakuu 2023). Saarella sijaitsee muun muassa oma alakoulu sekä kauppa. Kuusiston alakoulussa opiskelee hieman alle 200 oppilasta. Linnanraunion tien varrella sijaitsevan pääkoulun paikalla on käyty koulua jo 1900-luvun alkupuolelta lähtien.

Kaarinan oppaat ry

Älä suotta kierrä kohteissa yksin, hyppää oppaan matkaan!

Kaarinan oppaat ry:n oppaat ovat Suomen Opasliiton auktorisoimia matkailuoppaita, jotka johdattelevat kuulijat ja vieraat Kuusiston eri kohteisiin. Kesäisin opasyhdistys järjestää yleisiä opastuksia muun muassa linnanraunioilla ja niiden ympäristössä sekä Kuusiston kirkossa ja hautausmaalla. Yhdistykseltä voi tilata myös räätälöityjä kohdeopastuksia ja kiertoajeluita.

Saapuminen linnanraunioille

Kuusiston linnanraunioille on mahdollista saapua niin autolla, bussilla, pyöräillen tai omalla veneellä.

Bussilla

Kuusiston linnanraunioille ei kulje tällä hetkellä säännöllistä bussivuoroa. Lähin pysäkki on Linnanraunion tien risteyksessä, K-market Kuusiston kohdalla, johon pääsee Turun seudun joukkoliikenteen eli Fölin busseilla 903 ja 801.

Linnanraunion tien risteyksen pysäkin numero on 6213 Turun suunnasta tai 6214 Paraisten suunnasta tultaessa. Pysäkillä on noin viiden kilometrin kävelymatka Taidekartanolle ja linnanraunioille.

Ilmainen Kulttuuribussi kulkee kesäkaudella välillä Kaarinan keskusta – Kuusiston Piispanlinnan rauniot. Kulttuuribussi on Kaarinan kaupungin kulttuuri- ja kirjastopalveluiden järjestämä kyyti kulttuurin äärelle.

Autolla

Kuusiston piispanlinnan raunioiden osoite on Linnanraunion tie 633, Kaarina. Pysäköintialue sijaitsee Linnanraunion tien vasemmalla puolella 5,5 km päässä Saaristotieltä. Kävelymatkaa pysäköintialueelta linnanraunioille on 780 m. Suoraan linnanraunioilla sijaitsevalle parkkipaikalle on mahdollista pysäköidä tarpeen mukaan esimerkiksi liikunnallisten rajoitteiden takia.

Veneellä

Linnanraunioille pääsee veneellä. Laituri sijaitsee pohjoisrannalla ja sen edustalla on syvyyttä noin kaksi metriä. Laiturin koordinaatit: N 60° 06.50' E 22° 18,7', WGS 84.

(Lähde: luontoon.fi)

Pyörällä

Saariston Rengastieltä on vain lyhyt poikkeama linnanraunioille. Helsinki-Turku-tieltä (seututie 110) käännytään Kaarinassa Saaristotielle (nro 180). Kahden kilometrin jälkeen käännytään vasemmalle Linnanrauniontielle, jota pitkin jatketaan 6,3 km linnanraunioille.

(Lähde: luontoon.fi)

Kuusiston saaren palvelut ja muuta toimintaa

Kuusistossa on ruoka- ja päivittäistavara kauppa Saaristotien ja Linnanrauniontien risteyksessä.

Kuusiston saaren eteläpuolella sijaitsee vuonna 1899 valmistunut Villa Wolax, jonka nykyinen omistaja on rallilegenda Rauno Aaltosen poika, Tino Aaltonen. Villa Wolax tarjoaa monipuoliset ravintola-, majoitus-, tapahtumatilat sekä matkailupalveluja vuoden ympäri. Villasta löydät esim. vierasvenesataman, matkaparkin sekä juhla-, kokous- ja saunatilat.

Kuusistossa on myös SFC-alue eli SF-Caravan ry:n matkailuautoille ja -vaunuille tarkoitettu leirintäalue.

LINKIT TALTEEN:

www.luontoon.fi/kuusisto
www.kuusistontaidekartano.fi
www.tammireitit.fi
www.visitkaarina.fi/kaarinanoppaat
<https://stolawwaterway.com/fi/>
www.turunseurakunnat.fi/kirkot-ja-kappelit/kuusiston-kirkko
www.reittiopas.foli.fi
www.k-ruoka.fi/kauppa/k-market-kuusisto
www.sfckaarina.com/
www.villawolax.fi

Lähteet:

<https://www.luontoon.fi/kuusisto/saapuminen>
<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/>
<https://www.luontoon.fi/kuusisto/historia>
<https://www.luontoon.fi/kuusisto/luonto>
<https://tammireitit.fi/kuusistonpyorailyreitit>
<https://tammireitit.fi/kuusistoharvaluoto>
<https://www.turunseurakunnat.fi/kirkot-ja-kappelit/kuusiston-kirkko>
<https://www.turunseurakunnat.fi/kirkot-ja-tilat-seurakuntatilat/kuusiston-kanttorila>

An aerial photograph showing a dense green forest on the left, a winding path in the center, and stone ruins on the right. The ruins consist of several rectangular foundations and walls, some with small structures on top. A small body of water is visible in the upper left corner.

**Metsähallitus
Kuusiston Taidekartano
Kaarinan oppaat ry
Kaarinan kulttuuri- ja kirjastopalvelut**

METSÄHALLITUS

Kaarina **kulttuuri ja kirjastot**